

ЗМІСТ

<i>Вступ</i>	9
<i>День 1. КЕПЛАВІК — ПРИБУТТЯ</i>	15
<i>День 2. РЕЙК'ЯВІК</i>	24
<i>День 3. ЧЕРЕЗ ВИСОКОГІР'Я ДО АКУРЕЙРІ</i>	37
<i>День 4. АКУРЕЙРІ</i>	51
<i>День 5. ПРО ІСЛАНДІЮ</i>	63
<i>День 6. ПРО ЛІДНИЦІ ІСЛАНДІЇ</i>	83
<i>Дні 7, 8, 9. ÞJÓÐVEGUR, АБО HRINGVEGUR, — ГОЛОВНА АВТОДОРОГА КРАЇНИ. ДОПРАВА ІСЛАНДІЇ</i>	89
<i>День 10. АМЕРИКАНСЬКІ ПОДОРОЖІ ДАВНІХ ПІВНІЧАН</i>	104
<i>День 11. УНІВЕРСИТЕТ АКУРЕЙРІ</i>	124
<i>День 15. ПРО ЯРИЛЬСТВО ТА ВЕЛЕСИНУ ІСЛАНДІЇ</i>	130
<i>День 20. МІСТА, МІСТЕЧКА І СЕЛА ІСЛАНДІЇ</i>	139
<i>День 30. ПРО ІСЛАНДСЬКУ МОВУ</i>	141
<i>День 31. ПІВНІЧНА ЗАГРАВА, ПОЛЯРНЕ СЯЙВО, AURORA BOREALIS, АБО NORÐURLJÓÐ</i>	167
<i>День 77. СНІГ</i>	174
<i>День 90. VESTFIRÐIR — ЗАХІДНІ ФІОРДИ — ВІДДАЛЕНА ІСЛАНДСЬКА ДИВОВИЖНІСТЬ</i>	179
<i>День 211. SÚLUR — YTRI-SÚLA TA SÝÐRI-SÚLA</i>	184
<i>День 233. KALDBAKUR УЛІТКУ</i>	197
<i>День 333. День 589. День 1245. ТРИ СПРОВИ СХОДЖЕННЯ НА KERLING</i>	200
<i>День 390. ПРО ПІДСОННЯ ТА ДВАНАДЦЯТЬ МІСЯЦІВ АКУРЕЙРІ</i>	208
<i>День 404. MÖRSUGUR — ГРУДЕНЬ, СІЧЕНЬ</i>	213

День 420. ÞORRI — СІЧЕНЬ, ЛЮТИЙ	216
День 429. STÓRIHNJÚKUR	222
День 435. SLEMBIMÚLI	226
День 449. HVAMMSFJALL	229
День 450. GÓA — ЛЮТИЙ, БЕРЕЗЕНЬ	232
День 480. EINMÁNUÐUR — БЕРЕЗЕНЬ, КВІТЕНЬ	234
День 510. HARPA — КВІТЕНЬ, ТРАВЕНЬ	238
День 526. STRÝTA	240
День 540. SKERFLA — ТРАВЕНЬ, ЧЕРВЕНЬ	247
День 570. SÓLMÁNUÐUR — ЧЕРВЕНЬ, ЛИПЕНЬ	254
День 573. KRÆÐUFELL	257
День 581. MÚLAKOLLA	260
День 599. HEYANNIR — ЛИПЕНЬ, СЕРПЕНЬ	264
День 621. TVÍMÁNUÐUR — СЕРПЕНЬ, ВЕРЕСЕНЬ	267
День 624. HREPPSENDASÓLUR	269
День 642. ЗЕМЛЕТРУС	274
День 651. HAUSTMÁNUÐUR — ВЕРЕСЕНЬ, ЖОВТЕНЬ	278
День 681. GORMÁNUÐUR — ЖОВТЕНЬ, ЛИСТОПАД	280
День 711. ÝLIR — ЛИСТОПАД, ГРУДЕНЬ	281
День 712. ДЕЩО ПРО БАЙОВІДЬ ІСЛАНДІЇ ТА УКРАЇНСЬКИХ ХОВАНЦІВ	283
День 742. JÓL — РІЗДВО В ІСЛАНДІЇ	293
День 765. BLÁTINDUR УЗИМКУ	297
День 771. ÞORRAVLÓT — ЗИМОВЕ СВЯТО ІСЛАНДСЬКОЇ ЇЖИ	300
День 779. ÞINGMANNANJÚKUR	305
День 800. HLÍÐARFJALL УЗИМКУ	307
День 807. KALDBAKUR УЗИМКУ	309
День 815. KAUPANGSSVEITARFJALL ТА BUNGUR	311
День 821. BÓNDI, ÞRÍKLAKKAR, HVERFANDI, LAMBÁRDALSÖXL	315
День 835. БОГНЕГОРА GELDINGADALAGOS	322
День 840. LAUFÁSHNJÚKUR ТА STÓRIHNJÚKUR	333

День 876. HVANNAÐALSHNJÚKUR — НАЙВИЩА ВЕРШИНА ІСЛАНДІЇ. ПЕРШЕ СХОДЖЕННЯ	336
День 893. GRÍMSEY — ПІВНІЧНИЙ ВИРІЙ ПТАХІВ	347
День 956. ПРО ПАРТІЇ ТА ПОЛІТИЧНИЙ УСТРІЙ ІСЛАНДІЇ	353
День 960. SKÓLAVARÐA	356
День 1001. АРКТИЧНЕ НЕБО	361
День 1024. EÍNBÚI	364
День 1055. STRÝTA ВЗИМКУ	369
День 1076. HÁLSHNJÚKUR, BIRNINGSSTAÐAFJALL, ЛІС VAGLASKÓGUR	372
День 1095. 24.02.2022. ПРО ГЕОПОЛІТИКУ ІСЛАНДІЇ	376
День 1121. SKARÐSFLÁR, SKESSUHRYGGUR, BLÁMANNSHATTUR.	388
День 1138. EFRAFJALLSHNJÚKUR	391
День 1150. HVANNAÐALSHNJÚKUR. ДРУГЕ СХОДЖЕННЯ	395
День 1274. ARCTIC CIRCLE ASSEMBLY — ПРО ІСЛАНДІЮ ТА ПІВНІЧЧЯ НА ОДНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ	405
День 1285. ДЕВ'ЯТЬ СВІТІВ ІСЛАНДІЇ	413
День 1382. ВІЧНЕ ПОВЕРНЕННЯ ДОМІВ	416
<i>Перелік творених і маловживаних слів</i>	<i>421</i>
<i>Перелік книжництва, яке надихнуло</i>	<i>427</i>

ВСТУП

Коли надійшла п'ята за рахунком осінь, котру я проводив на півночі Ісландії, нарешті дозріла думка щодо написання цієї книжки. Навіть пам'ятаю ту мить, коли 14 жовтня 2021 року під час конференції *Arctic Circle Assembly* розмовляв зі знайомим ісландцем Рунаром (*Rúnar Gunnarsson*) про свій досвід життя в Ісландії, про свої захоплення цією країною та ймовірні розчарування. Рунар тоді обіймав посаду директора Міжнародного офісу в Університеті Акурейрі. Власне, моя пригода з Ісландією й почалась з одного електронного листа до Рунара 2 березня 2017 року. Тоді я навчався в аспірантурі на факультеті політичних наук і журналістики (*Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa — WNPiD*) в Університеті імені Адама Міцкевича в Познані, що в західній Польщі. Отримати додатковий досвід у закордонному університеті тоді не завадило б. Тим більше, що мене завжди певним чином якось підсвідомо тягнуло на Північ.

Саме та Північ в моєму колись юнацькому розумінні починалась десь на берегах Балтійського моря в Польщі. З перспективи мешканця Запоріжжя або в ширшому розумінні — Північного Причорномор'я, де влітку й взимку

можна спостерігати субтропічні риси підсоння¹, навіть південний берег Балтійського моря видавався далекою Північчю. Саме та Північ мені уявлялась як густі соснові засніжені післяльодовикові праліси, які тихо дримають серед зимової ночі зі скрипучим морозом під небом, розмальованим рожево-зеленим північним сяйвом. Десь серед тих глухих лісів мешкають таємничі народи, котрі досі замість письма використовують руни, полюють на дичину і грають музику на зразок фінського гурту *Tenki*. Саме з прослуховування гуди² цього гурту в мене виникло глибше зацікавлення Північчю, особливо Фінляндією. Спочатку їхньою дивною не індоевропейською мовою, їхньою історією та спорідненістю з Уралом, Угорщиною, Естонією, саамами з Норвегії та Швеції, їхньою успішною боротьбою за самостійність у 1939 році. Мене до якоїсь приємної нестями вражало те, що у Фінляндії є організації, котрі захищають равликів, і що в цій країні є праліси, що суворо охороняються і доступ до яких строго обмежений. Ці історії з далекої Фінляндії ставали ще яскравішими на тлі екстенсивного надмірного використання природних ресурсів в Україні. Поступово моє зацікавлення Фінляндією певним чином розширилося і перемістилось на Скандинавію, германську мітологію, руни, старонорвезьку мову. Та все ж Фінляндія видавалась мені надто далекою та загадковою. Інші країни та народи Півночі, такі як шведи чи норвежці, здавалися ближчими, інколи навіть домашніми. Напевно, недарма назва країни Швеції походить від імені племені *свеї*, яке старонорвезькою мовою звучить як *svíar* і, ймовірно, походить від

¹ Підсоння — клімат. Тут і далі творені та маловживані слова пояснюються у виносках на кожній сторінці та у розділі *Перелік теоретичних і маловживаних слів*.

² Гуда — музика.

зворотного займенника прото-індоевропейського кореня **s(w)e*, що значить *свій, одноплемінник, родич*. Від цього ж кореня **s(w)e* походить протослов'янське **svojь* і врешті українське *свій*.

Тому, повертаючись до бібліотеки університету в Познані, я з великою надією відкрив перелік партнерських просвітниць³ з моїм тодішнім факультетом. У переліку були університети з Болгарії, Кіпру, Чехії, Іспанії, Ісландії, Латвії, Німеччини, Румунії, Словаччини, Швеції, Італії. Перед тим минулого року я вже побував на обміні у Швеції в місті Умео, а Норвегії та Фінляндії в переліку не було, тому довелось завітати на сторінку університету в місті із загадкою назвою *Акурейрі*. Тут був змушений мовчки для себе визнати, що після магістратури з міжнародних відносин і на третьому році аспірантури з політології, я на той час не знав жодного міста Ісландії, крім, звісно, Рейк'явіка. Крайня річ, котру я коли-небудь чув про Ісландію, це був вибух вулкана *Eyjafjallajökull* у далекому 2010 році (назва, котру без транскрипції й годі прочитати — *Ейяф'ятлайокютль*). Навіть ясно пам'ятаю той квітневий номер друкованого «Українського тижня», що я переглядав у вестибюлі тодішнього Запорізького національного технічного університету (нині Національний університет «Запорізька політехніка»). Тоді з причини виверження цього вулкана впродовж трьох днів, крім європейських, були закриті летовища у Львові, Борисполі, Харкові. Але навіть така катастрофічна подія, як виверження вулкана, не спонукала мене до вивчення чи бодай прочитання деяких географічних назв Ісландії. Тоді я навіть не запам'ятав, що *Eyjafjallajökull* — це назва не лише вулкана, а й льодовика.

³ Просвітниця — університет.

Виверження завершилось, вулкан заснув, минуло сім років, і ось я в бібліотеці *WNPiD* намагався згадати, що я знаю про Ісландію, крім назви столиці цієї країни? Острівна країна в Північному Атлантичному океані? Коли заселена вікінгами? З чудернацькою мовою, без відповідної підготовки, спроба прочитання назв якої силусь відчутти себе людиною з дислексією. А ще саги, льодовики і... Я собі тоді зізнався, що **НІЧОГО** не знав про цю країну — жодної назви міст (Рейк'явік — столиця, а далі, які інші найбільші міста цієї країни?), селищ, гір, рік, імен, політичної системи, історії тощо. Я нічого не знав про господарство цієї країни, мову, підсоння (чи тут насправді постійно холодно?).

Написавши електронного листа до Рунара, зовсім скоро отримав від нього ствердну відповідь, мовляв, що *так, якщо твоїй факультет має підписану умову з Університетом в Акуреїрі, то сміливо подавай внесок на обмін, адже часу обмаль — до кінця березня потрібно було подати всі необхідні документи.*

Перше, що мені потрібно було з'ясувати, — це дозвіл мого наукового керівника, професора економіки Здислава Пуслецького (*Zdzisław Puślecki*). Професор дуже здивувався, що я обрав саме цю країну для обміну, і спитався мене: *«А що власне пан робитиме в тій Ісландії? Яка економіка цієї країни? Що вони добувають і виробляють?»*. Я не знав відповідей на жодне з тих питань, а мав би знати хоча би на перше питання від професора. Звісно, можна було швидко відкрити статтю про цю країну у Вікіпедії, потім переглянути декілька видив¹ на YouTube і обманювати себе самого, що прогалина в знаннях про цю країну певним чином заповнилась. Але, вже після проведених тут п'яти осей і чотирьох весен, літ і зим, я з упевне-

¹ Видиво — відео.